

ἐρασιτέχνην, — ὄχι μόνον κατὰ ποῖον ἀλλὰ καὶ κατὰ ποσόν, πολλῶν ἄλλων μὲ περισσοτέρως ἀξιώσεις δύναται νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν παραγωγὴν. Τελευταῖον δὲ ἐξέδωκε καὶ τὰ «Εἰδῶλα» μελέτην εἰς ὀγκώδη τόμον, τὸν ὁποῖον πάντοτε θάναφ' ἡ ἱστορία τοῦ γλωσσικοῦ ἡμῶν ζητήματος.

Πόσον αἱ ἰδέαι καὶ τὸ ὕφος τοῦ κ. Ροῖδου ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς συγχρόνου φιλολογίας, πόσα ὀφείλει εἰς αὐτὸν ἡ νεωτέρα ποιησις καὶ ἡ νεωτέρα γλῶσσα, δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ εἰπῶμεν¹. Ἄλλως τε τὸ ἔργον τοῦ Ροῖδου εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστόν. Καὶ ὡς κριτικὸς παρ' ἡμῖν ἔχει τὴν μεγαλύτεραν αὐθεντίαν καὶ ὡς λογογράφος τοὺς περισσοτέρως ἀναγνώστας. Ὁ σκοπὸς μας ἦτο νὰ γνωρίσωμεν ἀπλῶς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ συγγραφέως εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Εἰκονογραφημένης Ἐστίας*, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ σήμερον θὰ ἐντυπώσῃσιν εἰς τὴν ἀριστοτεχνικὴν μετὰφρασιν τοῦ «Χρυσοκαράβου» χάριν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κ. Ροῖδου φιλοτεχνηθεῖσιν.

9 Ἀπριλίου

Ἐρχομαι πλήρως ἐντυπώσεων ἀπὸ τὰ ἐγκαινία τοῦ νέου Δημοτικοῦ Θεάτρου Πειραιῶς. Ὁμολογῶ ὅτι τὰ ἐγκαινία τοῦ θεάτρου μίᾳ ἐπαρχιακῆς πόλεως δὲν ἀποτελοῦν θέμα ἄξιον τῆς προσοχῆς σας καὶ ὅτι πολὺ δικαίως θὰ σὰς ἐβλεπον σήμερον προτιμῶντας νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῆς προτομῆς τοῦ Ἐρνεστού Κουρτίου, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο προχθὲς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Ναί· ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὴν τελετὴν αὐτὴν δὲν ἠμύρομεν, δυστυχῶς, νὰ παρευρεθῶ· προκειμένου δὲ νὰ μὴ σὰς ὀμιλήσῃ μάρτυς αὐτόπτης καὶ αὐτῆκοος, ἀρκετὴ βέβαια εἶνε ἡ σύντομος περιλήψις τῶν Χρονικῶν μας· ἔπειτα ἡ ἐπαρχιακὴ πόλις, περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγ' ἀνωτέρω, εἶνε ὁ Πειραιεύς, ὁ φίλος καὶ γείτων Πειραιεύς, ὁ φίλεργος καὶ φιλοπρόοδος Πειραιεύς, ὁ ὁποῖος πολλάκις, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἔδωκε τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τὴν ὑπερήφανον καὶ ἀκατάδεκτον πρωτεύουσάν.

Αἱ πρόοδοι, τὰς ὁποίας ἐπετέλεσεν ἡ πόλις τοῦ Πειραιῶς, εἶνε τῶ ὄντι ἀμέσως αἰσθηταὶ εἰς πάντα ἐπισκεπτὴν. Ἄν ἄλλοτε, πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἔτων, ὁ κατερχόμενος εἰς Πειραιᾶ, δὲν ἐβλέπε τὴν ὥραν νὰ τελειώσῃ τὴν ὑπόθεσίν του καὶ νὰ φύγῃ ἐκ τῆς ρυπαρᾶς ἐκείνης παραλίας μὲ τὴν τόσῃ μεγαλοχολικὴν ὄψιν, σήμερον δὲν θὰ δυσηρεστεῖτο καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ

¹ Τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀναγνώσῃ περισσότερα παραπέμπομεν εἰς τὴν ἐκτενῆ περὶ Ροῖδου μελέτην, τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν «Ποικίλῃν Στῶάν» τοῦ 1891, ἐξ ἧς ἐσταχυολογήθησαν καὶ τὰνωτέρω.

κατοικήσῃ ἐκεῖ ὀριστικῶς. Ἡ ὄψις τοῦ τόπου μετεβλήθη καὶ μὲ τὴν νέαν πνοὴν τοῦ πολιτισμοῦ νομίζεις ὅτι καὶ ὁ θαλάσσιος ἀὴρ πνέει ἐλαφρότερος καὶ εὐωδέστερον. Οἱ δρόμοι ἐκαθαρίσθησαν, αἱ πλατεῖαι ἐκαλλωπίσθησαν, ἀσιδία καταπράσινα ἀνεκνύσαν ἐκ τοῦ μηδενός, ἀγάλματα ἀνιδρῦθησαν, πολὺφωτα ὡς ἐμβλήματα ἀνεστύλωθησαν, καὶ παντοῦ ἐν γένει ἐγκαθιδρῦθησαν κέντρα ἀναψυχῆς καὶ ἐξημερώσεως καὶ τρυφῆς καὶ ζωῆς, Σύλλογοι, Ὁμίλοι, Φιλόμεσοι, Φιλότεχνοι, Φιλαρμονικοί, Ἐρέται, Ποδηλατισταί. Καὶ ὡς κορύφωμα τῆς νέας ταύτης ζωῆς, μὲ τὰ θεάματα καὶ τὰς συναυλίας καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς πανηγύρεις, — ζωῆς τὴν ὁποῖαν πολλάκις ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ζηλεύσωμεν αἱ Ἀθῆναι, καὶ νὰ κατέλθουν ἀθροαὶ διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν, — ἦνοιξε σήμερον τὰς πύλας του καὶ τὸ νεότευκτον δημοτικὸν θέατρον, εὐρύ, κομψόν, ἄνετον, νεωτεριστικόν, ἐμπνέον τὰς ἀρίστας τῶν ἐλπίδων. Ἐ, δὲν ἀξίζει λοιπὸν νὰ παρευρεθῶμεν εἰς τὰ ἐγκαινία του;

Ἡ ἐντύπωσις τοῦ εἰσερχομένου εἶνε καλὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Τὸ πέταλον, τὸ ὁποῖον σχηματίζει ἡ καμπύλη τῶν θεωρείων, περατοῦμενον ἐπὶ τοῦ εὐρέος καθρέπτου τῆς σκηνῆς μὲ τὴν ὥραν αὐλαίαν καὶ τὸν ἄψυγον θόλον τὸν χαίνοντα ὑπεράνω, ἀποτελεῖ σύνολον εἰς ἄκρον ἀρμονικὸν καὶ χάριεν. Ὁ ἐπικρατῶν χρωματισμὸς εἶνε κεραμόχρους καὶ οἰνεὶ πορφυροῦς· ἀλλὰ τὰ χρυσώματα εἶνε τόσῃ πολλὰ παντοῦ, ὥστε ἡ βαθύτης διακόπτεται ὑπὸ τῆς ὠραιότερας κτρινοχρόου αἴγλης. Ἐξω εἶνε ἡμέρα. Ὁ μέγας κρυστάλλινος πολυέλαιος ἀγωνίζεται μετὰ κόπου κατὰ τοῦ ἡμίφωτος τοῦ ἐντὸς τοῦ θεάτρου· καὶ ὑπὸ τὸ φῶς αὐτὸ τὸ ἀμφίβολον ὡς ἐκκλινσας, εἰσέρχονται πανταχόθεν οἱ κεκλιμένοι νὰ τιμῶσιν τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων. Οἱ περισσότεροι εἶνε Πειραιεῖς, φαιδροί, ἀκτινοβολοῦντες, ὑπερήφανοι διὰ τὸ ὠραῖον ἔργον, τὸ ποῖον ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν σήμερον. Αἱ Πειραιώτισσαι, μὲ πολυτελεῖς καὶ ἐπιδεικτικὰς ἐνδυμασίας, ἔσπευσαν νὰ νηπινοκροῦν εἰς τὴν πρόσκλισιν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ γερμίζον τὰ θεωρεῖα, ἀποτελοῦσαι τὸν ὠραιότερον στολισμὸν τοῦ θεάτρου. Οἱ ἄθηναῖοι λόγοι, τιμηθέντες ἐπίσης διὰ προσκλήσεως, εἶνε ὀλίγοι. Εἰς ἐν θεωρεῖον ὁ κ. Κορομπλᾶς καὶ ὁ κ. Ἀννίνος διακρίνονται ὡς φιλολογικαὶ κορυφαί. Ἄλλος σχεδὸν κανεὶς. Οὔτε οἱ Βασιλεῖς παρέστησαν, ὡς ἠγγέλθη, οὔτε κἀν ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Ἄλλὰ καὶ οὕτως ἡ ὄψις τῆς αἰθούσης εἶνε ἐπίσημος καὶ πανηγυρικὴ· ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας λάμπουν τὰ ὀλοπόρφυρα λοφία τῶν μουσικῶν τῆς Φιλαρμονικῆς καὶ ὁ κόσμος περιμένει θορυβῶδες, ὀμιλητικὸς, ἀνυπόμονος.

Καὶ αἶρεται ἡ αὐλαία. Ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζουν αἱ ἐκπλήξεις. Ἡ σκηνὴ παριστᾷ λεωφόρον εὐρείαν μὲ οἰκοδομὰς μεγαλοπρεπεῖς. Νομίζετε ὅτι πρόκειται νὰ παρελάσῃ πομπὴ πολυποικίλων ἐνδυμασιῶν καὶ ὄπλων καὶ ἐμβλημάτων, εἰς κανὲν δρᾶμα θεαματικόν. Καὶ ὅμως ὄχι. Μία τράπεζα μὲ δύο κηροπήγια, εἶνε ἐστημένη ἐν τῷ μέσῳ καὶ περὶ

αὐτὴν ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Βλαχάκης μὲ ἱερέων καὶ διακόνων, πέριξ οἱ ἠθοποιοί, ὁ κ. Δήμαρχος, τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ χορός.

— Εὐλόγησον Δέσποτα!

— Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ὁ ἁγιασμὸς ἀρχίζει· οἱ θεαταὶ ἐγείρονται εὐλαβῶς. Ὁμολογῶ ὅτι εἰς τὴν ζωὴν μου σπανίως ἔτυχε νὰ ἴδω ἀναρμωστότερον θέαμα ἀπὸ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἱεροτελεστείαν, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἀρθείσως τῆς αὐλαίας ἐνὸς θεάτρου! Ὁ Κάντιος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν αἰσθητικὴν του, διὰ νὰ ποδείξῃ ὅτι τὸ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ ἀνάρμοστον κινεῖ τὸν γέλωτά μας, ἀπαριθμεῖ πολλὰ παραδείγματα, δὲν θὰ παρέλιπε βεβαίως τὸ παράδειγμα τοῦ νεοελληνικοῦ καὶ ὀρθοδόξου αὐτοῦ ἁγιασμοῦ. Ὁ ἁγιασμὸς ἐπὶ τῆς σκηνῆς! Ποῖος νὰ συνέλαβε τὴν πρωτότυπον αὐτὴν καὶ εὐτυχεστάτην ἰδέαν! Θὰ τῷ εὐγνώμονῳ ἰσοδῶς διὰ τὴν ἀλησμόνητον ἰλαρότητα, τὴν ὁποῖαν μοὶ ἐπροξένησε — καὶ μὴ πρὸς κακοφάνισμόν του μοιζοντοῦτο.

Ἄν τὰ κατόπι μοῦ ἐφάνθησαν ἐπίσης ἰλαρά, εἶμαι ἔτοιμος νὰ ὀμολογήσω ὅτι πταίει ὁ εὐλογημένος ἐκείνος ἁγιασμὸς. Ὁ ἔθνικὸς ὕμνος ἠκούσθη ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου κατὰ τὸ ἡμῶν ὄρθου καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἡμῶν καθίστου. Μετὰ τοῦτο παρουσιάσθη ὁ δήμαρχος κ. Ρετσίνας, μὲ γάντια τραγικῶς κατακόκκινα ὑπὸ τὰ φῶτα τοῦ προσκηνίου, καὶ ἔκαμε μίαν προσφώνησιν σύντομον καὶ περιεκτικὴν, τὴν ὁποῖαν ὅμως πολὺ παρατεταμένως ἐχειροκρότησαν οἱ... ἐκλογεῖς, ζητωκραυγάζοντες καὶ ὑπὲρ τοῦ δημάρχου — διὰ νὰ μὴ λησμονήσωμεν οὔτε ἐπὶ ἡμῶν ὥραν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὰς παραμονὰς ἐκλογῶν. Κατόπιν ὁ κ. Στρατιῆγης, λυρικός καὶ δραματικὸς ποιητής, ἐξεφώνησε — κυριολεκτικῶς, — ἐν ποιήματι τοῦ «πρὸς τὴν Θεάν», τὴν ὁποῖαν ἐπροσκάλεσε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ νὰ σκηνώσῃ εἰς τὸ θέατρον τῆς πατρίδος του. Ἄς ἴδωμεν! θὰ τὸν ἀκούσῃ ἡ ἐξόριστος Μοῦσα, ἢ μήπως εἰς μάτην θὰ ὑπάγουν τόσα ξεφωνητὰ καὶ τόσα σκηνικὰ καὶ τόσα χειροκροτήματα;... Τὸν ποιητὴν διεδέχθη ὁ μουσικός. Ὁ κ. Σπινέλλης παρέταξε τὸν χορὸν τοῦ Ὁμίλου τῶν Φιλομούσων καὶ ὁ «Ὑμνος εἰς τὸ θέατρον Πειραιῶς» ἤρχισε. Καὶ αὐτὸν τὸν ἔγραψεν ὁ κ. Στρατιῆγης. Εἶνε ποιημάτιον πλήρως ἐγωισμοῦ πατριωτικοῦ — τοῦ μόνου ἴσως, ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ συγχωρηθῇ εἰς ἓνα ποιητὴν.

Κατόπιν ἡ μουσικὴ ἐπαίξεν ἓνα-δύο κομμάτια καὶ ὁ κόσμος ἤρχισε νὰ φεύγῃ. Ἡ τελετὴ ἔληξεν. Ἡμποροῦσε νὰ εἶνε καὶ καλλιτέρα, δὲν λέγω. Ἀλλὰ τὸ θέατρον, τὸ ὁποῖον εἶνε πολὺ καλόν, δὲν ἔγινε διὰ τελετᾶς, ἀλλὰ διὰ παραστάσεως. Αὐτὰς περιμένομεν ἀξίας τοῦ ζήλου καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ Πειραιῶς,

στὸ Ναὸ αὐτὸ τῆς Τέχνης,
ποῦ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει ἄλλο!

Γρ. Ξ.

